

18. januar 2020

Statsminister Mette Frederiksen og Social- og indenrigsminister Astrid Krag

Kritik af Regeringens forslag til udligningsreform

Gribskov Kommune har med stor interesse modtaget regeringens forslag til en reform af udligningssystemet.

Gribskov Kommune har på linje med en række andre kommuner kritiseret den eksisterende udligningsordning for at fejlberegne kommunernes udgiftsbehov.

Vi havde håbet, man med en udligningsreform ville adressere fejlberegningen og udarbejde et nyt udligningssystem, der i højere grad passer med de faktiske udfordringer i de enkelte kommuner. Det kan vi ikke se er sket med Regeringens udligningsforslag.

Frem for en reform, der tager udgangspunkt i en grundig gennemgang af kommunernes økonomiske udfordringer, er det vores opfattelse, at reformen er lavet på baggrund af nogle politiske opfattelser af kommunernes udfordringer. Det er vores vurdering, at regeringens forslag til en ny fordeling af udligningen mangler evidens i forhold til beregning af kommunernes udgiftsbehov. Det er ikke entydigt og klart hvilke kriterier der er anvendt og hvordan det påvirker de enkelte kommuner.

Vores grundlæggende kritik er, at reformforslaget ikke tager hensyn til kommunernes nuværende økonomiske grundvilkår – også kaldet kommunernes basisbalancer. Mange af kommunerne med de bedste basisbalancer tjener på reformen og omvendt taber flere kommuner med dårlige basisbalancer på reformen.

En anden kritik er den manglende gennemsækelighed i reformen. Vi kan ikke se hvilke forhold, der gør, at de enkelte kommuner taber eller vinder på reformforslaget – og specifikt at Gribskov Kommune taber på reformforslaget. I Finansieringsudvalgets anbefalinger fra sidste år stod Gribskov Kommune til at tjene på alle deres fem forslag, og vi har svært ved at forstå, hvorfor regeringen afviger fra Finansieringsudvalgets forslag. Er de uenige i Finansieringsudvalgets konklusioner? Har de lavet nye analyser, der viser noget andet end tidligere?

Kommunernes basisbalancer

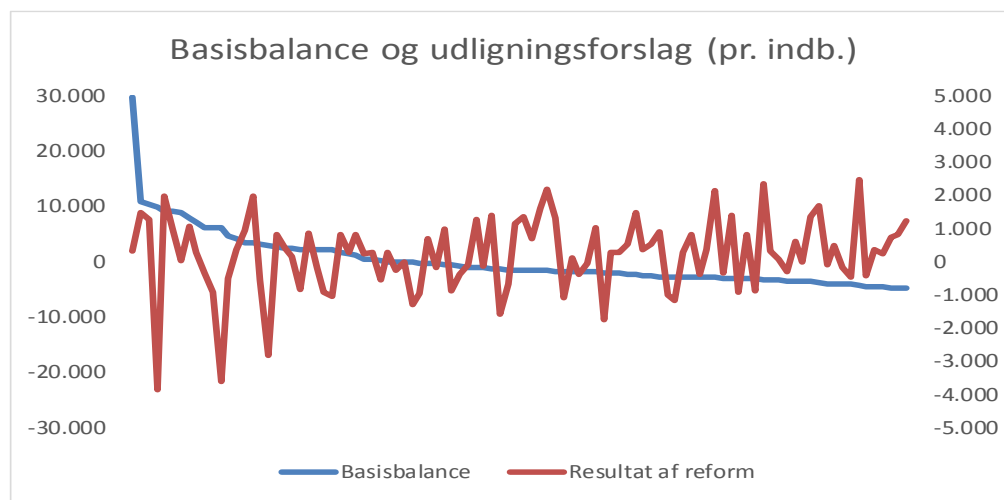
Basisbalancerne viser kommunernes grundvilkår, dvs. en beregning der viser de enkelte kommuners økonomiske råderum i en situation, hvor der tages hensyn til kommunernes beskatningsgrundlag, faktiske sociale udgifter og aldersfordelingen af befolkningen¹.

---

¹ KREVI (nu del af VIVE) har udviklet en metode til beregning af kommunernes basisbalance, de skriver, at deres beregning "måler dermed for de enkelte kommuner, hvilket overskud eller underskud kommunerne ville have, hvis de tilbød et gennemsnitligt serviceniveau, var gennemsnitligt effektive og opkrævede en gennemsnitlig skatteprocent."

En udligningsreform burde tilgodese kommunerne, der har en dårlig basisbalance og omvendt tage pengene fra kommuner med en god basisbalance. Men det ligger forslaget ikke op til. I figuren

herunder vises et billede af kommunernes basisbalancer, samt hvad regeringens udligningsforslag vil betyde for de enkelte kommuner².

Aksen til højre viser kommunernes basisbalance og aksens til venstre resultatet af udligningsreformen.

Figuren viser basisbalance og resultatet af udligningsreformen for alle landets 98 kommuner. Aksen til højre viser kommunernes basisbalance og aksens til venstre resultatet af udligningsreformen.

En reform burde flytte penge fra kommuner med en god basisbalance til kommunerne med en dårlig basisbalance. Men figuren viser, at der ikke er nogen entydig sammenhæng mellem kommunernes basisbalancer og resultatet af udligningsreformen. Tab og gevinster ved den foreslåede udligningsreform svinger uafhængigt af kommunernes basisbalancer.

Hvis man fx ser på Gribskov Kommune, så har kommunen en basisbalance, der er 4.400 kr. pr. indbygger under landsgennemsnittet, og at kommunen samtidig taber 400 kr. på udligningsreformen.

Hvis man ser bort fra nogle mindre ø-kommuner, så har Ishøj, Gentofte, Brøndby og Glostrup de bedste basisbalancer, af disse kommuner taber Gentofte 3.845 kr. pr. indbygger, mens de tre andre kommuner vil tjene på reformforslaget. Dvs. de rigeste kommuner vinder på regeringens forslag. Det er omvendt Robin Hood.

Hvad er galt med udligningsforslaget

Dette afsnit skal tages med det forbehold, at vi ikke har set det detaljerede forslag. Men umiddelbart ser vi tre forhold, der medfører en fejlregning af kommunernes udgiftsbehov.

1. Den socioøkonomiske udligning finansieres af en reduceret demografisk udligning
2. Udligningsniveauet for udlændinge er alt for højt
3. Udligningen favoriserer bykommunerne på bekostning af landkommunerne, primært pga. boligkriteriet

---

² Basisbalancerne er beregnede på baggrund af KREVI's metode, alle tal er opgjort på baggrund af kommunernes regnskaber for 2018.

Ad 1) Den socioøkonomiske udligning finansieres af en reduceret demografisk udligning

Man kan forholdsvis præcist fordele alle kommunernes udgifter på aldersgrupper, og det har man gjort i den demografiske udligning. Men det er besluttet, at en udligning udelukkende baseret på alder ikke giver en tilstrækkelig præcis beregning af kommunernes udgiftsbehov. Det skyldes selvfølgelig, at de sociale udgifter ikke kun bestemmes af alder, men også af uddannelsesforhold, beskæftigelsesstatus osv.

Derfor har man valgt at reducere den demografiske udligning med og bruge midlerne til en socio-økonomisk udligning.

Problemet med denne løsning er, at man reducerer den demografiske udligning med samme procent for alle aldersgrupper, og i en situation hvor børn og ældre giver væsentlig større udgifter end borgere i den erhvervsaktive alder, og hvor den socioøkonomiske udligning samtidig primært fordeles til den erhvervsaktive befolkning, så sker der en omfordeling af udligning fra børn og ældre til resten af befolkningen. Det betyder igen, at kommuner med relativt mange børn og (især) ældre vil tabe. Dette forhold favoriserer især de store universitetsbyer.

Regeringens udligningsudspil øger denne fejl, fordi forslaget vil flytte yderligere 1% af udligningen fra den demografiske til den socio-økonomiske udligning.

Ad 2) Udligningsniveauet for udlændinge er alt for højt:

Flere analyser viser enstemmigt, at den nuværende udligning overvurderer udgifterne til udlændinge med omkring 2,5 mia. kr.

Der er således tale om en udligningsordning der kompenserer for omkostninger, der ikke findes.

Regeringens udligningsudspil reducerer udlændingeudligningen, men i vores vurdering er en reduktion med 0,9 mia. kr., som regeringens forslag ligger op til, ikke tilstrækkeligt. Dette med afsæt i at udspillet ser bort fra al evidens og vælger fortsat at overkompensere kommunerne med mange udlændinge.

Ad 3) Udligningen favoriserer bykommunerne på bekostning af landkommunerne:

Udligningen arbejder med et socialt indeks, der viser kommunernes socio-økonomiske behov. Hvis man sammenligner dette indeks med kommunernes faktiske sociale udgifter, så sker der en overkompensation til bykommuner og en underkompensation til landkommuner. Det er sådan, at jo mere landagtig en kommune er, jo mere underkompenseres kommunen i forhold til dens faktiske udgifter og omvendt med bykommunerne. En gennemsnitlig landkommune vil have et socialt indeks der ligger 23% under deres faktiske udgifter og København og vestegnskommunerne har gennemsnitligt et socialt indeks der ligger 23% over deres faktiske udgifter. Det er det sociale indeks der bestemmer udligningen.

Denne skævvridning er en konsekvens af de første punkter. Der er færre udlændinge i landkommuner, og der er relativt flere ældre. Endelig rammer boligkriteriet – som er den parameter med den største omfordelende effekt at alle - i høj grad landkommunerne.

Boligkriteriet giver udligningskroner til kommuner med mange lejeboliger. Vi mener, det var et kriterie der måske gav mening engang, men ikke gør det længere. Det er i dag som hovedregel billigere at bo i en billig ejerbolig på landet end i en lejebolig i byen, og arbejdsløse, socialt udsatte og andre omkostningstunge borgere vil derfor ofte vælge en ejerbolig.

Når lejeboliger indgår i udligningen, så er det fordi en lejebolig i fx Hørsholm vil være billigere end en gennemsnitlig ejerbolig, og tilsvarende i andre kommuner. Derfor vil borgerne i lejeboliger som gennemsnit være socialt vanskeligere stillet og derfor dyrere for kommunen end borgere i en ejerbolig.

Det fanger regressionsanalyserne bag udligningen, men de fanger ikke, at det ikke er tilfældet, når man ser på ejerboliger i Gribskov ift. lejeboliger i Hørsholm, og de fanger ikke, at det ikke gælder når man ser på de billige ejerboliger. Hvis der skal være et boligkriterie, bør det medtage alle boligtyper også de billige og nedslidte ejerboliger, og det skal se på forskelle på tværs af kommuner.

Regeringens forslag begrænser de typer af lejeboliger, der indgår i udligningen. Vi kender ikke den præcise afgrænsning endnu, men det er sikkert, at nye luksuslejligheder ikke længere vil indgå. Det er en forbedring ift. i dag, men det løser slet ikke det helt grundlæggende problem, nemlig at socialt udsatte familier lige så godt kan bo i ejer- som i lejeboliger, og at der er en skævhed mellem kommunerne ift. i hvor høj grad dette sker – der er fx ikke mange billige ejerboliger i Hørsholm eller på Frederiksberg, mens der er rigtig mange i landkommunerne - som fx Gribskov.

Med venlig hilsen

Anders Gerner Frost
Borgmester

Gribskov Kommune

Rådhusvej 3, 3200 Helsingø
Telefon: 72 49 60 00